

ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP ĐẢM BẢO CHẤT LƯỢNG GIẢNG DẠY GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC ĐIỆN LỰC

Đào Phương Nam
Trung tâm GDTC-QPAN, Trường Đại học Điện lực

Tóm tắt: Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) là học phần có vị trí đặc biệt trong hệ thống giáo dục đại học Việt Nam, góp phần hình thành nhận thức chính trị, bản lĩnh, ý thức kỷ luật và tinh thần trách nhiệm công dân cho sinh viên. Trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ của chuyển đổi số, toàn cầu hóa và các thách thức an ninh phi truyền thống, việc bảo đảm và nâng cao chất lượng giảng dạy môn học này trở thành yêu cầu cấp thiết. Bài viết dựa trên cơ sở lý luận và thực tiễn tại Trường Đại học Điện lực, phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến chất lượng giảng dạy GDQP&AN, đánh giá thực trạng về đội ngũ, chương trình, cơ sở vật chất và phương pháp dạy học, từ đó đề xuất hệ thống giải pháp toàn diện nhằm đảm bảo chất lượng giảng dạy phù hợp với yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực kỹ thuật trong thời kỳ công nghiệp hóa – hiện đại hóa và chuyển đổi số.

Từ khóa: Giáo dục quốc phòng và an ninh; đảm bảo chất lượng; sinh viên; đổi mới phương pháp; Trường Đại học Điện lực.

PROPOSING SOLUTIONS TO ENSURE TEACHING QUALITY OF NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION FOR STUDENTS AT ELECTRIC POWER UNIVERSITY

Abstract: National Defense and Security Education (NDSE) is a course of special importance within Vietnam's higher education system, contributing to the formation of students' political awareness, resilience, discipline, and civic responsibility. In the context of rapid digital transformation, globalization, and emerging non-traditional security challenges, ensuring and improving the quality of NDSE teaching has become an urgent requirement. Based on both theoretical and practical foundations at Electric Power University, this paper analyzes key factors affecting the quality of NDSE instruction, evaluates the current situation in terms of faculty, curriculum, facilities, and teaching methods, and proposes a comprehensive system of solutions to ensure teaching quality aligned with the requirements of training technical human resources in the era of industrialization, modernization, and digital transformation.

Keywords: National Defense and Security Education; quality assurance; students; teaching innovation; Electric Power University.

Nhận bài: 11/10/2025

Phản biện: 11/11/2025

Duyệt đăng: 14/11/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) là nội dung trọng yếu trong chiến lược giáo dục quốc dân, trực tiếp góp phần xây dựng nền quốc phòng toàn dân và thế trận an ninh nhân dân vững mạnh. Theo Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh (2013), GDQP&AN không chỉ trang bị cho sinh viên những hiểu biết cơ bản về chủ trương, đường lối quốc phòng của Đảng, pháp luật của Nhà nước, mà còn bồi dưỡng tinh thần yêu nước, ý thức bảo vệ Tổ quốc và năng lực hành động trong các tình huống an ninh – quốc phòng thực tế.

Đối với Trường Đại học Điện lực – nơi đào tạo nguồn nhân lực kỹ thuật trọng yếu cho ngành năng lượng quốc gia – việc đảm bảo chất lượng giảng dạy GDQP&AN có ý nghĩa đặc biệt. Sinh viên của trường, ngoài tri thức chuyên ngành, cần được trang bị nhận thức sâu sắc về an ninh năng lượng, an ninh mạng, an ninh phi truyền thống và an toàn công nghiệp – những vấn đề trực tiếp liên quan đến bảo vệ chủ quyền, an ninh quốc gia trong thời đại mới. Tuy nhiên, công tác giảng dạy hiện nay vẫn còn tồn tại một số hạn chế về nội dung, phương pháp và cơ sở hạ tầng, đặt ra yêu cầu cấp bách về đổi mới đồng bộ để đảm bảo chất lượng môn học.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn

Bảo đảm chất lượng giảng dạy giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) là một nội dung trung tâm của quản lý giáo dục đại học hiện đại, phản ánh năng lực và mức độ hoàn thiện của hệ thống đào tạo. Từ góc nhìn lý luận, khái niệm “chất lượng giáo dục” không chỉ giới hạn trong phạm vi kết quả đầu ra của người học mà còn bao gồm toàn bộ quá trình từ đầu vào, tổ chức giảng dạy, đánh giá, phản hồi và cải tiến liên tục. Theo UNESCO (2021), chất lượng giảng dạy trong giáo dục đại học được hiểu là “mức độ mà quá trình dạy – học giúp người học đạt được năng lực, giá trị và thái độ phù hợp với nhu cầu phát triển của cá nhân và xã hội”. Trong môn GDQP&AN, khái niệm “chất lượng” mang đặc trưng kép – vừa là chất lượng tri thức chính trị, quân sự, an ninh; vừa là chất lượng nhân cách, kỷ luật và bản lĩnh công dân.

Ở góc độ lý luận giáo dục, bảo đảm chất lượng giảng dạy có thể được tiếp cận qua mô hình quản lý chất lượng tổng thể (TQM – Total Quality Management) và bảo đảm chất lượng trong giáo dục đại học (Quality Assurance – QA). Mô hình

này đặt trọng tâm vào việc xác định rõ các chuẩn đầu ra, xây dựng quy trình kiểm soát chất lượng trong mọi khâu – từ thiết kế chương trình, tuyển chọn giảng viên, xây dựng học liệu, triển khai giảng dạy đến đánh giá kết quả học tập. Đối với môn GDQP&AN, chuẩn đầu ra không chỉ là việc sinh viên đạt điểm thi, mà là khả năng vận dụng kiến thức để nhận diện và ứng phó với các tình huống an ninh – quốc phòng trong đời sống xã hội, đặc biệt trong các lĩnh vực gắn liền với chuyên môn kỹ thuật như điện, năng lượng, công nghệ thông tin và môi trường.

Theo cách tiếp cận hệ thống, chất lượng giảng dạy GDQP&AN chịu tác động của nhiều yếu tố: năng lực và phẩm chất của đội ngũ giảng viên; nội dung và cấu trúc chương trình; điều kiện cơ sở vật chất và công nghệ; phương pháp tổ chức dạy – học; hệ thống quản lý và cơ chế bảo đảm chất lượng nội bộ. Trong đó, đội ngũ giảng viên đóng vai trò trung tâm, bởi họ vừa là người truyền đạt tri thức, vừa là người định hình nhân cách, tư tưởng và thái độ chính trị – xã hội của sinh viên. Một bài giảng đạt chất lượng không chỉ cung cấp thông tin chính xác mà còn truyền cảm hứng, hình thành động cơ học tập, khơi dậy niềm tự hào dân tộc và ý thức trách nhiệm với Tổ quốc.

Về phương pháp luận, việc bảo đảm chất lượng giảng dạy GDQP&AN cần được đặt trong khuôn khổ ba nguyên tắc: tính mục tiêu, tính hệ thống và tính phát triển. Tính mục tiêu yêu cầu mọi hoạt động dạy học phải hướng đến việc hình thành và phát triển năng lực cụ thể cho sinh viên: năng lực nhận thức chính trị – pháp luật; năng lực hành động trong các tình huống quốc phòng – an ninh; năng lực hợp tác, tổ chức và ra quyết định. Tính hệ thống thể hiện ở việc tất cả các thành tố (chương trình, giảng viên, học liệu, môi trường, đánh giá) phải được liên kết thành một chu trình khép kín, có phản hồi và điều chỉnh định kỳ. Tính phát triển nhấn mạnh sự đổi mới, thích ứng với bối cảnh chuyển đổi số, hội nhập quốc tế và các hình thức đe dọa an ninh phi truyền thống.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, khái niệm “chất lượng giảng dạy GDQP&AN” còn gắn liền với việc hội nhập chuẩn mực quốc tế về đào tạo nhân lực an ninh – quốc phòng. Các trường đại học hàng đầu trong khu vực ASEAN như Đại học Quốc phòng Singapore hay Học viện Quốc phòng Thái Lan đã xây dựng hệ thống bảo đảm chất lượng gắn với khung năng lực khu vực (ASEAN Qualification Reference Framework – AQRf), chú trọng mô phỏng chiến thuật, thực tế ảo (VR/

AR) và công nghệ mô phỏng hành vi trong huấn luyện. Những kinh nghiệm này có thể tham khảo khi phát triển hệ thống đánh giá chất lượng tại các trung tâm GDQP&AN của Việt Nam.

Trên phương diện thực tiễn, tại Việt Nam, hệ thống pháp lý về GDQP&AN đã được hoàn thiện tương đối đầy đủ. Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh năm 2013, Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT của Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định rõ mục tiêu, nội dung, thời lượng và chuẩn đầu ra cho sinh viên đại học. Tuy nhiên, thực tế triển khai tại các trường vẫn tồn tại sự chênh lệch đáng kể về điều kiện cơ sở vật chất, năng lực giảng viên và phương pháp sư phạm. Trong nhiều cơ sở, việc dạy học vẫn nặng về truyền đạt một chiều, thiếu tính tương tác và ứng dụng công nghệ, dẫn đến tình trạng sinh viên chưa nhận thức rõ tầm quan trọng của môn học, coi GDQP&AN chỉ là học phần bắt buộc chứ chưa phải là nền tảng hình thành bản lĩnh công dân.

Tại Trường Đại học Điện lực, công tác giảng dạy GDQP&AN được tổ chức tại Trung tâm GDTC - QPAN với đội ngũ giảng viên có trình độ chuyên môn và kinh nghiệm thực tiễn. Trong những năm gần đây, nhà trường đã chú trọng đầu tư cơ sở vật chất, ứng dụng công nghệ thông tin và đa dạng hóa hình thức tổ chức dạy học. Nhiều giảng viên đã chủ động soạn bài giảng điện tử, sử dụng video, slide tương tác, hệ thống câu hỏi trắc nghiệm trực tuyến và phương pháp mô phỏng trong các buổi học. Tuy nhiên, một số khó khăn vẫn tồn tại. Cơ sở vật chất phục vụ thực hành quân sự – an ninh như thao trường, bãi tập, phòng mô phỏng vẫn còn hạn chế. Nhiều học liệu chưa được số hóa, khiến việc tiếp cận tài nguyên học tập ngoài giờ học còn khó khăn. Việc đánh giá chất lượng giảng dạy chủ yếu dựa trên phản hồi sinh viên và kết quả thi, chưa có công cụ đo lường định lượng về năng lực thực hành, năng lực phối hợp nhóm hoặc năng lực nhận thức tình huống.

2.2. Các yếu tố ảnh hưởng đến chất lượng giảng dạy GDQP&AN

Thứ nhất là yếu tố đội ngũ giảng viên. Đội ngũ giảng viên GDQP&AN vừa phải có phẩm chất chính trị vững vàng, vừa phải am hiểu chuyên môn quân sự – an ninh, đồng thời nắm vững phương pháp sư phạm hiện đại và kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin. Nhiều giảng viên có nền tảng quân sự vững nhưng thiếu kỹ năng số, ngược lại, một số giảng viên trẻ có khả năng công nghệ nhưng còn hạn chế về kinh nghiệm giảng dạy, gây ảnh hưởng đến chất lượng bài học.

Thứ hai là nội dung và chương trình đào tạo. Mặc dù chương trình GDQP&AN được quy định thống nhất, song trong bối cảnh mới, nội dung cần được cập nhật để phù hợp với thực tiễn của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, an ninh mạng, an ninh năng lượng, an ninh môi trường và các thách thức phi truyền thống.

Thứ ba là phương pháp giảng dạy. Việc duy trì mô hình “thầy đọc – trò chép” làm giảm tính chủ động và tư duy phản biện của sinh viên. Các phương pháp dạy học tích cực như mô phỏng, tình huống, dự án hoặc học thông qua trải nghiệm thực tế chưa được áp dụng rộng rãi.

Thứ tư là cơ sở vật chất và công nghệ hỗ trợ. Môn GDQP&AN đòi hỏi môi trường học tập đặc thù: thao trường, bãi tập, phòng học mô phỏng, hệ thống thiết bị thực hành. Nếu hạ tầng chưa đáp ứng, hoạt động giảng dạy khó đạt hiệu quả mong muốn.

Cuối cùng là cơ chế đánh giá và bảo đảm chất lượng. Việc đánh giá kết quả học tập hiện nay còn nặng về kiểm tra lý thuyết, thiếu các tiêu chí đo lường năng lực thực hành, kỹ năng hợp tác, và ý thức trách nhiệm công dân.

2.3. Giải pháp đảm bảo chất lượng giảng dạy GDQP&AN tại Trường Đại học Điện lực

Để bảo đảm và nâng cao chất lượng giảng dạy, Trường Đại học Điện lực cần triển khai đồng bộ các nhóm giải pháp sau:

Trước hết, chuẩn hóa đội ngũ giảng viên. Nhà trường cần tổ chức các khóa bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm, kỹ năng số, phương pháp dạy học tích cực và thiết kế học liệu điện tử. Đồng thời, khuyến khích giảng viên tham gia nghiên cứu khoa học, hội thảo quốc phòng – an ninh để cập nhật tri thức thực tiễn.

Thứ hai, cập nhật và hiện đại hóa chương trình. Cần bổ sung các chuyên đề như “An ninh năng lượng trong thời kỳ chuyển đổi xanh”, “Chiến tranh thông tin và an ninh mạng”, “Phòng chống tội phạm công nghệ cao”, qua đó gắn lý luận với

thực tiễn nghề nghiệp của sinh viên kỹ thuật.

Thứ ba, đổi mới phương pháp dạy học. Áp dụng mô hình lớp học đảo ngược, học qua dự án, thảo luận nhóm, mô phỏng thao trường ảo và thực tế tăng cường (AR/VR). Điều này không chỉ giúp sinh viên hứng thú hơn mà còn phát triển kỹ năng phản xạ, tư duy chiến lược và khả năng làm việc nhóm.

Thứ tư, đầu tư cơ sở vật chất, học liệu số và hạ tầng công nghệ. Xây dựng phòng học thông minh, hệ thống e-learning, ngân hàng câu hỏi trắc nghiệm, video bài giảng và kho học liệu số. Việc ứng dụng phần mềm mô phỏng chiến thuật hoặc thao trường ảo sẽ giúp sinh viên được trải nghiệm thực tế trong môi trường an toàn, tiết kiệm chi phí.

Thứ năm, thiết lập cơ chế bảo đảm chất lượng nội bộ. Nhà trường cần hình thành bộ tiêu chí đánh giá chất lượng giảng dạy GDQP&AN dựa trên các chỉ báo định lượng (mức độ hoàn thành mục tiêu học tập, năng lực thực hành, phản hồi của sinh viên) và định tính (thái độ học tập, khả năng vận dụng). Việc sử dụng công cụ khảo sát trực tuyến, phân tích dữ liệu học tập sẽ giúp minh chứng kết quả và cải tiến liên tục.

III. KẾT LUẬN

Đảm bảo chất lượng giảng dạy giáo dục quốc phòng và an ninh là nhiệm vụ trọng tâm, có tính chiến lược trong công tác giáo dục toàn diện sinh viên tại Trường Đại học Điện lực. Trong thời kỳ chuyển đổi số, nhiệm vụ này không chỉ dừng ở việc hoàn thiện chương trình, mà còn là quá trình đổi mới tư duy quản lý, hiện đại hóa phương pháp, phát triển đội ngũ và xây dựng văn hóa chất lượng. Khi giảng viên có năng lực số, sinh viên được học trong môi trường tương tác và dữ liệu học tập được phân tích để cải tiến liên tục, môn GDQP&AN sẽ thực sự trở thành nền tảng hình thành bản lĩnh, trí tuệ và tinh thần trách nhiệm của thế hệ trẻ trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT về chương trình giáo dục quốc phòng và an ninh trong cơ sở giáo dục đại học. Hà Nội.
- Chính phủ Việt Nam. (2020). Chiến lược chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030.
- Ban Bí thư Trung ương Đảng. (2023). Chỉ thị số 05-CT/TW về tăng cường lãnh đạo đối với công tác giáo dục quốc phòng và an ninh trong tình hình mới.
- UNESCO. (2021). The Digital Transformation of Education: Global Report on the Futures of Education. Paris: UNESCO Publishing.